

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(нормативної)
“Управління фінансовою санацією та банкрутством підприємств”

*освітньо-професійної програми підготовки магістрів з фінансів
галузі знань 0305 - Економіка і підприємництво
напряму підготовки 8.03050801 - фінанси та кредит
за всіма магістерськими програмами*

Чинний від _____

Видання офіційне

Дніпропетровськ
Державний ВНЗ «НГУ»
2012

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Управління фінансовою санацією та банкрутством підприємств”

Спеціальність - 8.03050801“Фінанси та кредит”

Магістерські програми:

«Управління фінансами фінансово-кредитних установ»;

«Управління фінансами у сфері бізнесу»,

“Управління державними фінансами”

ПОГОДЖЕНО

Голова методичної комісії Державно-
го ВНЗ «НГУ» за напрямом 6.030508
Фінанси і кредит

_____ проф. О.С. Галушко

“01” червня 2012 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

_____ проф. П.І. Пілов

“ ___ ” _____ 20 ___ р.

ПОГОДЖЕНО

Директор науково-методичного
центру НГУ

_____ В.О. Салов

“ ___ ” _____ 20 ___ р.

Керівник розробки

_____ Л.Г. Соляник

“01” червня 2012р.

ПЕРЕДМОВА

1. РОЗРОБЛЕНО І ВНЕСЕНО

кафедрою економічного аналізу і фінансів ДВНЗ «НГУ»

2. ЗАТВЕРДЖЕНО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ

наказом ректора Національного гірничого університету
від 30.08.2011 №

3. УВЕДЕНО

вперше

4. РОЗРОБНИКИ СТАНДАРТУ

Соляник Людмила Григорівна, проф. кафедри економічного аналізу і фінансів

Цей стандарт не може бути повністю або частково відтворений, тиражований і розповсюджений без дозволу Національного гірничого університету.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ.....	5
1 Галузь використання	5
2 Нормативні посилання	6
3 Базові дисципліни	6
4 Дисципліни, що забезпечуються.....	6
5 Обсяг дисципліни.....	7
6 Компетенції, що набуваються, та зміст дисципліни.....	7
7 Індивідуальне завдання.....	11
8 Позначення фінансових показників.....	11
9 Форма підсумкового контролю.....	11
10 Вимоги до інформаційно-методичного забезпечення дисципліни.....	12
11 Вимоги до засобів діагностики.....	12
12 Рекомендована література.....	12
13 Відповідальність за якість викладання та інформаційно-методичного забезпечення.....	13

Вступ

Цей стандарт є складовою частиною стандартів вищої освіти ДВНЗ «НГУ».

Програма навчальної дисципліни ППБ «Управління фінансовою санацією та банкрутством підприємств» - нормативний документ, який складається на підставі освітньо-професійної програми (ОПП) та ОПП вибіркової частини підготовки магістрів спеціальності 8.03050801 "Фінанси та кредит" магістерських програм «Управління фінансами фінансово-кредитних установ»; «Управління фінансами у сфері бізнесу», «Управління фінансами у сфері бізнесу».

Навчальна дисципліна визначає комплекс модулів, що підлягають підсумковому контролю. Модуль – це задокументована сукупність змістових модулів, що реалізується за допомогою певних видів навчальних занять з визначеними цілями (лекції, лабораторні, практичні, семінарські тощо). Змістовий модуль – сукупність навчальних елементів, створена за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові та подана в ОПП.

Навчальна програма розробляється кафедрою, яка наказом ректора закріплена для викладання дисципліни.

Програма навчальної дисципліни розробляється на весь період реалізації освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 8.030508 "Фінанси та кредит" магістерських програм «Управління фінансами фінансово-кредитних установ»; «Управління фінансами у сфері бізнесу», «Управління фінансами у сфері бізнесу» і затверджується наказом ректора.

1. Галузь використання

Стандарт поширюється на кафедри ДВНЗ «НГУ», що здійснюють викладання нормативної дисципліни «Управління фінансовою санацією та банкрутством підприємств» магістрам спеціальності 8.03050801 "Фінанси та кредит" магістерських програм «Управління фінансами фінансово-кредитних установ»; «Управління фінансами у сфері бізнесу», «Управління фінансами у сфері бізнесу».

Стандарт встановлює:

- компетенції, які має опанувати студент;
- перелік змістових модулів та інформаційну базу (навчальні елементи), яка опосередковує освітні та професійні уміння за вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра;
- розподіл навчального матеріалу за видами занять;
- норми часу на викладання та засвоєння інформаційної бази;
- позначення одиниць фізичних величин, які використовуються в навчальному матеріалі;
- форму підсумкового контролю;
- відповідальність за якість освітньої та професійної підготовки;
- інформаційно-методичне забезпечення навчальної дисципліни;
- вимоги до засобів діагностики.

Стандарт придатний для сертифікації фахівців та атестації випускників вищих навчальних закладів.

2. Нормативні посилання

2.1. Закон України «Про вищу освіту».

2.2. Національний класифікатор України. Класифікатор професій. ДК 003 – 2010

2.3. Наказ Міністерства освіти і науки України №642 від 09.07.2009. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента.

2.4. Постанова КМ України № 1719 від 13 грудня 2006 р. «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ України № 1193 від 03.10.2007 р., №565 від 25.06.2008 р., № 660 від 23.07.2008 р.)

2.5. Наказ Міністерства освіти і науки України № 58 від 27 січня 2007 р. «Про порядок введення в дію переліку напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра».

2.6. Постанова Кабінету Міністрів України № 787 від 27 серпня 2010 року. «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра» зі змінами, внесеними Постановами КМ України № 267 від 17.03.2011 р., № 516 від 18.05.2011, № 567 від 1.06.2011, № 227 від 21.03.2012 р..

2.6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.11.2010р. №1067 «Про введення в дію переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787»

2.7. Освітньо-професійна програма вищої освіти підготовки бакалаврів з фінансів галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» напрямку підготовки 6.030508 - фінанси і кредит

2.8.СВО НГУ НМЗ-10. Нормативно-методичне забезпечення навчального процесу. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2010.

3. Базові дисципліни

Дисципліни ОПП бакалавра галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» напрямку підготовки 6.030508 - фінанси і кредит

ПНЗЕв5.	«Фінансовий аналіз»	ППс17	«Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва»
ППс13.	«Економічна безпека діяльності підприємств»	ППс16	«Управління витратами»
ПНЗЕв9.	«Економічний аналіз»		«Оцінка бізнесу підприємства»
ПП 18.	«Фінансовий ринок»	ППс14	
		ПП 13.	«Банківська система»

4. Дисципліни, що забезпечуються

ПП 4	« Стратегічне управління»	ПП 5	«Ринок фінансових послуг»
------	---------------------------	------	---------------------------

5. Обсяг дисципліни

Загальний обсяг - 4 кредити ECTS (144 академічних годин).

Лекції - 39 академічних годин.

Практичні заняття - 26 академічних годин.

Контрольні заходи 5 годин

Самостійна робота – 79 академічних годин.

6. Компетенції, що набуваються, та зміст дисципліни

№	Компетенції (з використанням матеріалу модуля студент повинен уміти)	Змістові модулі
1	<p>Організувати фінансові відносини в разі загрози банкрутства; своєчасно проводити попереджувальні заходи щодо можливого банкрутства підприємства.</p> <p>Здійснювати діагностику фінансової кризи на підприємстві з використанням традиційних методів діагностики фінансової кризи, багатофакторного дискримінантного аналізу та інтегральних моделей діагностики українських підприємств.</p> <p>Застосовувати інструментів фінансового контролінгу (системи збалансованих показників, системи раннього попередження та реагування, ABC-аналіз, портфельний аналіз, бенчмаркінг та інші), спрямованого на обмеження кризових процесів, недопущення збитковості підприємства</p> <p>Розробляти план антикризових (санаційних) заходів на підприємстві.</p>	<p>Лекції</p> <p>Основи антикризового управління фінансами підприємств</p> <p>Діагностика фінансової кризи на підприємстві</p> <p>Контролінг в антикризовому управлінні підприємством</p>
	<p>Розраховувати та оцінювати основні показники фінансового стану підприємства.</p> <p>Оцінювати й прогнозувати ймовірність банкрутства на підприємства з використанням традиційних методів діагностики фінансової кризи, багатофакторного дискримінантного аналізу та інтегральних моделей діагностики українських підприємств.</p> <p>Розробляти план антикризових заходів підприємства.</p>	<p>Практичні заняття</p> <p>Оцінка основних показників фінансового стану підприємства. Діагностика фінансової кризи на підприємстві.</p> <p>Розробка плану антикризових заходів.</p>
2	Розробляти програму проведення та здій-	Лекції

№	Компетенції (з використанням матеріалу модуля студент повинен уміти)	Змістові модулі
	<p>снювати санаційний аудит на підприємстві з використанням сучасних методів санаційного аудиту (елімінування, СВОТ-аналізу, портфельного аналізу, нуль-базис бюджетування, вартісного та трендового аналізу).</p> <p>Оцінювати санаційну спроможність підприємства. Приймати рішення про доцільність санації чи ліквідації підприємства.</p> <p>Проводити експертне оцінювання ефективності антикризових заходів. Розробляти висновок за результатами санаційного аудиту. Складати акт аудиторської перевірки.</p> <p>Визначати форми фінансування антикризових (санаційних) заходів. Систематизувати заходи з антикризового управління фінансами підприємства. Визначати потребу в капіталі, необхідному для фінансування антикризових заходів (санації) підприємства: для реалізації санаційних заходів виробничо-технічного характеру, потребу в інвестиційному та оборотному капіталі.</p> <p>Оцінювати дотримання на підприємстві правил фінансування та умов забезпечення фінансової рівноваги: золотого правила фінансування, золотого правила балансу та вертикальної структури капіталу. Здійснювати санацію балансу підприємства та визначати санаційний прибуток й дизажіо.</p>	<p>Санаційний аудит</p> <p>Форми та необхідні передумови фінансування антикризових заходів</p>
	<p>Оцінювати санаційну спроможність підприємства. Приймати рішення про доцільність санації чи ліквідації підприємства. Оцінювати ефективність антикризових заходів. Розробляти висновок за результатами санаційного аудиту. Складати акт</p>	<p>Практичні заняття</p> <p>Оцінювання санаційної спроможності підприємств. Складання і узгодження плану фінансової санації підприємства.</p>

№	Компетенції (з використанням матеріалу модуля студент повинен уміти)	Змістові модулі
	<p>аудиторської перевірки.</p> <p>Визначати потребу в капіталі, необхідному для фінансування антикризових заходів (санації) підприємства: для реалізації санаційних заходів виробничо-технічного характеру, потребу в інвестиційному та оборотному капіталі.</p> <p>Оцінювати дотримання на підприємстві правил фінансування та умов забезпечення фінансової рівноваги: золотого правила фінансування, золотого правила балансу та вертикальної структури капіталу. Здійснювати санацію балансу підприємства та визначати санаційний прибуток й дизажію.</p>	<p>Фінансування санації підприємств.</p> <p>Визначення потреби у капіталі для фінансування антикризових заходів підприємства.</p> <p>Перевірка дотримання правил фінансування з метою забезпечення фінансової рівноваги на підприємств</p> <p>Санація балансу.</p>
3	<p>Класифікувати внутрішні фінансові джерела фінансової стабілізації на підприємстві.</p> <p>Розробляти заходи щодо зростання виручки від реалізації продукції підприємства. Здійснювати реструктуризацію активів. Управляти витратами підприємства на основі використання сучасного механізму та методів управління: директ-костингу; CVP – аналізу; таргет-костингу; методу ABC;; раціоналізації інвестицій.</p> <p>Обирати та обґрунтовувати вибір зовнішніх фінансових джерел санації підприємств: за рахунок акціонерного капіталу шляхом двохступінчастої санації, конвертації облігацій, альтернативної санації; участі кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника; фінансової участі персоналу в санації підприємства.</p> <p>Розробляти програму реструктуризації підприємств та визначати етапи реорганізації, спрямованої на їх укрупнення або розукрупнення .</p> <p>Складати передавальний та розподільний баланси підприємств.</p>	<p>Лекції</p> <p>Внутрішні фінансові джерела санації підприємства</p> <p>Зовнішні фінансові джерела санації підприємства</p> <p>Реструктуризація та реорганізація підприємств.</p>
	Розраховувати прогнозне зростання виру-	Практичні заняття

№	Компетенції (з використанням матеріалу модуля студент повинен уміти)	Змістові модулі
	<p>чки від реалізації на основі запропонованих санаційних заходів.</p> <p>Розраховувати оптимальний рівень витрат підприємства з використанням директ-костингу; CVP – аналізу; таргет-костингу.</p> <p>Складати баланс підприємств після здійснення двохступінчастої санації, конвертації облігацій, альтернативної санації.</p> <p>Визначати основні критерії і показники ефективності реструктуризації підприємств.</p>	<p>Визначення внутрішніх фінансових джерел санації підприємств.</p> <p>Визначення зовнішніх фінансових джерел санації підприємств.</p> <p>Реструктуризація підприємств</p>
4	<p>Визначати ринкову та ліквідаційну вартість майна з використанням сучасних методів оцінки: майнового (дохідного), дохідного та ринкового підходів.</p> <p>Розраховувати ставку дисконтування. Обґрунтовувати необхідність державної санаційної підтримки підприємства.</p> <p>Проводити фінансову санацію на ухвалу господарського суду та укладати мирову угоду.</p> <p>Виявляти ознаки прихованого, фіктивного та зумисного банкрутства.</p> <p>Визначати форми і методи державної фінансової підтримки підприємств.</p>	<p>Лекції</p> <p>Оцінювання вартості майна підприємства.</p> <p>Державна фінансова підтримка санації підприємств</p>
	<p>Розрахувати ставку капіталізації відкритого акціонерного товариства, вартість власного капіталу, вартість об'єктів оцінювання за різними методами та моделями.</p> <p>Обґрунтовувати необхідність досудового врегулювання господарських спорів фінансової санації підприємства на ухвалу господарського суду та можливість укладення мирової угоди. Виявляти ознаки прихованого, фіктивного та зумисного банкрутства.</p> <p>Розраховувати мінімально необхідну суму грошей для надання державної підтримки підприємству. Оцінювати доцільність дер-</p>	<p>Практичні заняття</p> <p>Оцінювання вартості підприємств.</p> <p>Методи і спеціальні програми державної фінансової підтримки санації підприємства</p>

№	Компетенції (з використанням матеріалу модуля студент повинен уміти)	Змістові модулі
	жавної підтримки програми розвитку підприємств	

7. Індивідуальне завдання

До екзамену допускаються студенти, які виконали індивідуальне розрахункове завдання «Діагностика фінансової кризи на підприємстві. Розробка плану антикризових (санаційних) заходів». Виконання індивідуального завдання здійснюється відповідно до методичних рекомендацій [12.5].

Загальні вимоги, що забезпечують максимальну оцінку виконання індивідуального завдання:

- ♦ правильність рішень;
- ♦ повнота структури розрахунків (постановка задачі, розрахункова схема, рішення, оцінка рішення);
- ♦ грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу;
- ♦ оформлення відповідно до чинних стандартів;
- ♦ наявність посилань на джерела інформації;
- ♦ самостійність виконання (діагностується під час захисту).

8 Позначення фінансових показників

A - активи підприємства, грн.;

BK – власний капітал, грн;

PK – позичковий капітал, грн;

Pa – економічна рентабельність, %

Pvk – рентабельність власного капіталу, %;

WACC – середньозважена вартість капіталу підприємства, %;

P – ціна продукції (послуг), грн.;

v – питомі змінні витрати, %;

F – постійні витрати підприємства, грн.;

EBIT – прибуток (збиток) від звичайної діяльності перед оподаткуванням та сплатою процентів, грн.;

NOPAT – прибуток (збиток) перед сплатою процентів та після оподаткуванням та, грн.;

EVA – економічна додана вартість, грн.;

Cash-flow – чистий грошовий потік, грн.

9. Форма підсумкового контролю

Нормативна форма підсумкового контролю – екзамен. Підсумковий контроль здійснюється як оцінювання рівня сформованості компетенцій, що визначені у даному стандарті.

Самостійна робота з підготовки до контрольних заходів здійснюється за методичними рекомендаціями 12.3.

Інформаційне забезпечення дисципліни – джерела 12.1 - 12.5.

10. Вимоги до інформаційно-методичного забезпечення дисципліни

Зміст інформаційного забезпечення має відповідати програмі дисципліни в повному обсязі.

Методичне забезпечення повинно відповідати стандарту вищої освіти Національного гірничого університету «СВО НГУ НМЗ-10. Нормативно-методичне забезпечення навчального процесу. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2010. – 138 с.».

Матеріали методичного забезпечення мають містити засоби діагностики у вигляді типових ситуаційних вправ з прикладами рішень.

Викладач повинен забезпечити вільний доступ студента до матеріалів інформаційно-методичного забезпечення дисципліни.

11. Вимоги до засобів діагностики

Засоби діагностики рівня сформованості компетенцій для проведення екзамену мають бути подані у вигляді ситуаційних вправ.

Оцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється через коефіцієнт засвоєння:

$$K_3 = N/P,$$

де N - правильно виконані істотні операції рішення (відповіді),

P – загальна кількість визначених істотних операцій.

Критерії визначення оцінок:

“відмінно” - $K_3 > 0,9$;

“добре” - $K_3 = 0,8...0,9$;

“задовільно” - $K_3 = 0,7...0,8$;

“незадовільно” - $K_3 < 0,7$.

При остаточній оцінці результатів виконання завдання необхідно враховувати здатність студента:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;
- застосовувати правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях;
- інтерпретувати графіки, діаграми;
- аналізувати і оцінювати факти, події та прогнозувати очікувані результати від прийнятих фінансових рішень;
- викладати матеріал на папері логічно, послідовно, з дотриманням вимог чинних стандартів.

12. Рекомендована література

1. Лісовенкова І.М.. Методичні рекомендації до самостійної роботи з підготовки до контрольних заходів з дисципліни «Управління фінансовою санацією та банкрутством підприємств». Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2011. – 97 с.
2. Соляник Л.Г. Управління фінансовою санацією та банкрутством підприємств. Методичні рекомендації до практичних занять для студентів освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 8.030508 "Фінанси та кредит" магістерських про-

грам «Управління фінансами фінансово-кредитних установ»; «Управління фінансами у сфері бізнесу», «Управління фінансами у сфері бізнесу» - Дніпропетровськ: ДНВЗ «Національний гірничий університет», 2011. – 54 с.

3. Соляник Л.Г. Управління фінансовою санацією та банкрутством підприємств. Вихідні дані та методичні рекомендації з виконання індивідуального завдання «Діагностика фінансової кризи на підприємстві. Розробка плану антикризових (санаційних) заходів» для студентів освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 8.030508 "Фінанси та кредит" магістерських програм «Управління фінансами фінансово-кредитних установ»; «Управління фінансами у сфері бізнесу», «Управління фінансами у сфері бізнесу». - Дніпропетровськ: ДНВЗ «Національний гірничий університет», 2011. – 32 с.
4. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств. Підручник. Видання друге, без змін. К. – КНЕУ, 2009.
5. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навчальний посібник. К. – КНЕУ, 2003

13. Відповідальність за якість викладання та інформаційно-методичного забезпечення

Відповідальність за якість викладання та інформаційно-методичного забезпечення несе завідувач кафедри.